

Č.j.: 27317/2004-24

V Praze dne 18.3. 2005

Materiál pro PV

Věc: Návrh koncepce poradenských služeb poskytovaných ve škole

Materiál se předkládá mimo plán hlavních úkolů MŠMT (v souvislosti s Vyhláškou o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních)

Obsah:

1. Překládací zpráva
2. Základní charakteristika poradenských služeb ve škole
3. Standardní činnosti poradenských pracovníků školy
4. Standardní činnosti pedagogů, kteří se podílejí na poradenských službách
5. Kvalifikační standardy poradenských pracovníků školy
6. Podmínky pro poskytování poradenských služeb ve škole
7. Přílohy
8. Vyhodnocení vnitřního připomínkového řízení

Návrh usnesení:

1. PV souhlasí s materiálem s připomínkami.....

Předkládá: PaedDr. Jaroslav Müllner, náměstek ministryně
Zodpovídá: PaedDr. Jiří Pilař, ředitel odboru 24 MŠMT
Zpracoval: IPPP ČR

Obsah:

1. Předkládací zpráva
2. Základní charakteristika poradenských služeb ve škole
 - 2.1 Vymezení poradenských služeb ve škole
 - 2.2 Pracovníci poskytující poradenské služby
 - 2.3 Modely poradenských služeb ve škole
 - 2.4 Školní program (strategie) pedagogicko-psychologického poradenství
 - 2.5 Schéma poskytování poradenských služeb ve škole
3. Standardní činnosti poradenských pracovníků školy
 - 3.1. Výchovní – kariérový poradce
 - 3.2 Školní metodik prevence
 - 3.3 Školní psycholog
 - 3.4 Školní speciální pedagog
4. Standardní činnosti pedagogů, kteří se podílejí na poradenských službách školy
 - 4.1 Třídní učitel
 - 4.2 Učitel výchovy k volbě povolání (ZŠ) a úvodu do světa práce (SŠ)
 - 4.3 Učitel – metodik pověřený přípravou školního vzdělávacího programu
5. Kvalifikační standardy poradenských pracovníků školy
6. Podmínky pro poskytování poradenských služeb ve škole
 - 6.1 Prostory a vybavení
 - 6.2 Časová dostupnost služeb
 - 6.3 Informovanost o službách
 - 6.4 Práce s informacemi a důvěrnými daty
 - 6.5 Převod dokumentace a nástrojového vybavení

1. Předkládací zpráva

Předkládaný návrh koncepce reflektuje úlohu škol v poskytování poradenských služeb. V souvislosti se změnami ve školství, které se odrážejí mj. v potřebě změny v přístupu k problémovým žákům, začali na řadě škol pracovat školní psychologové nebo školní speciální pedagogové. S tímto záměrem přichází také Národní program rozvoje vzdělání v České republice (Bílá kniha, 2001) a Dlouhodobý záměr rozvoje vzdělávání v ČR specifikuje podmínky pro zavádění těchto odborníků do škol. Zavádění služeb psychologů a speciálních pedagogů do škol je také součástí připraveného systémového projektu Rozvoj a zdokonalení integrovaného diagnostického, informačního a poradenského systému v oblasti vzdělávání a volby povolání (VIP – Kariéra).

V současné době pracují ve všech školách (s výjimkou malotřídních škol) výchovní poradci a školní metodici prevence, i když často obě úlohy zastává jeden učitel. Z výzkumného šetření „Mapování práce výchovných poradců“ realizovaného v IPPP ČR v roce 2002-2003 a zaměřeného na činnost výchovných poradců a částečně i školních metodiků prevence vyplynulo, že programy výchovného poradenství jsou vytvářeny s malým zřetelem ke specifikům a konkrétním potřebám jednotlivých škol. Výchovní poradci se častěji věnují až **důsledkům** problematického chování žáků, spolupracují pouze s třídními učiteli, ale již výrazně méně se školními metodiky prevence, jsou málo informováni o obsahu výuky, která je zaměřena na výchovu k rodičovství a na orientaci ve světě práce. Přitom výchovní poradci často řeší otázky výchovných problémů i kariérového poradenství.

Úspěšnost poradenství ve škole je závislá na **spolupráci** odborníků a **připravenosti** učitelů na možné výchovné problémy a krizové situace. Ukazuje se, že je nutný přechod k prevenci a screeningu, k včasnému předávání informací o žákovi. Důležité jsou také operativní **odborné intervence** do již nastalých problémů. V této souvislosti se otvírá potřeba **postupného** zavádění psychologické a speciálně pedagogické služby škole, která nutně souvisí s potřebou efektivně řešit mezigenerační transmisi; ta se ve společnostech moderního typu odehrává především prostřednictvím školy a souvisí s ní nutnost řešení takových problémů, jako jsou vysoké procento **školní neúspěšnosti žáků**, potíže žáků jakkoli handicapovaných a problémy spojené s výskytem sociálně nežádoucích jevů, zejména agresivity. Vzniká také potřeba adaptovat vzdělávání žáků tak, aby byli lépe připraveni vstoupit na měnící se trh práce, což vyžaduje značnou flexibilitu.

Koncepce představuje velmi podrobný návrh školní poradenské služby, který umožní ředitelům škol volbu vhodné varianty služby v jejich škole s ohledem na specifika jejich škol, není tedy dogmatem, ale **možností volby**.

Úvodní část předkládané koncepce charakterizuje poradenské služby poskytované ve škole, pracovníky, kteří tyto služby poskytují, varianty personálního zajištění poradenských služeb ve škole; vymezuje také hlavní cíle pedagogicko-psychologického poradenství ve škole. Další části popisují standardní činnosti poradenských pracovníků školy a pedagogů, kteří se na poskytování poradenských služeb ve škole podílejí, kvalifikační předpoklady pro poskytování standardních služeb a základní provozní podmínky, jejichž zajištění je pro zajištění poradenských služeb v prostředí školy nezbytné.

Do materiálu byly zapracovány závěry z pracovní schůzky k tomuto materiálu, která se uskutečnila na základě rozhodnutí GP. Materiál prošel vnitřním připomínkovým řízením, vypořádání připomínek je zařazeno v jeho závěru.

2. Základní charakteristika poradenských služeb ve škole

2.1 Vymezení poradenských služeb ve škole

Poradenské služby ve škole jsou obvykle zajišťovány výchovným poradcem, školním metodikem prevence, případně školním psychologem / školním speciálním pedagogem a jejich konzultačním týmem složeným z vybraných pedagogů školy. Za jejich poskytování odpovídá ředitel školy případně jím pověřený pracovník. Ředitel školy zodpovídá za vytvoření preventivního programu školy, dále se podílí na zajištění výchovného poradenství. Je žádoucí, aby tyto poradenské a preventivní programy odrážely specifika dané školy i regionu a aby služby poskytované školou byly lépe koordinovány se službami školských poradenských zařízení v regionu. Realizace tzv. „školního programu pedagogicko-psychologického poradenství“ (strategie) předpokládá vytvoření vnitřního systému komunikace ve škole, na kterém se bude podílet ředitel školy ve spolupráci především s třídními učiteli, a dále zejména učiteli volby povolání na ZŠ a úvodu do světa práce na SŠ, učiteli – metodiky pro práci s nadanými žáky, případně dalšími pedagogy. Tito pedagogové budou poskytovat metodickou a konzultační podporu žákům a jejich rodičům a vytvářet konzultační tým pro poradenské pracovníky školy.

Rozdělení rolí, vytvoření časového prostoru na poskytované služby, zkvalitnění vzdělávání školních poradenských odborníků, týmová práce a spolupráce se specializovanými poradenskými pracovišti ve školství tj. pedagogicko-psychologickými poradnami (PPP), speciálně pedagogickými centry (SPC), ale také se středisky výchovné péče (SVP) a dále mimo školství zejména s informačně-poradenskými středisky úřadů práce, povede k vytváření prostoru pro operativní poskytování kvalitnějších školních poradenských služeb.

Výchovný-kariérový poradce se bude věnovat primárně problematice kariérového poradenství a procesu integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (včetně integrace nadaných) na školách, **školní metodik prevence** bude pracovat především v oblasti prevence sociálně nežádoucích jevů. Realizovaná výzkumná šetření potvrdila, že výchovní poradci se v 90% věnují kariérovému poradenství ve spolupráci s třídními učiteli, nyní je třeba ještě lépe provázat tyto služby s kariérovým vzděláváním a poskytováním informací, které kariérové poradenství doplňují. Součástí školního programu pedagogicko-psychologického poradenství bude také účast na vytváření podmínek pro vzdělávání žáků s mimořádným nadáním a žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí, včetně péče o žáky z různých etnik a minorit, žijících na území ČR.

Školy, zejména takové, které budou mít 500 a více žáků, budou moci postupně využívat služeb **školních psychologů** nebo **školních speciálních pedagogů**. Tito odborníci se stanou pracovníky škol a budou spoluvytvářet a realizovat školní program pedagogicko-psychologického poradenství. Předpokládá se, že rozsah činnosti těchto odborníků by neměl klesnout pod 0,5 úvazku, protože pak by úloha školního psychologa/speciálního pedagoga ztratila svoji funkčnost pro činnost školy jako systému.

Školní psychologové vnášejí do škol některá **specifika poradenské práce**, která jsou úzce spojena se školou. Jedná se především o vytváření **systému včasné identifikace žáků** s výukovými obtížemi a o vytváření strategií používaných ve školách pro prevenci výukových obtíží ve vztahu k reedukaci. Psychologové se mohou intenzivně věnovat metodické podpoře učitelů a následné péči o žáky, kde je obvykle dobrou zpětnou vazbou zkvalitňování čtenářských dovedností a matematických schopností žáků.

Dále mohou školní psychologové zajišťovat **intervence v krizových situacích**, mezi které můžeme zařadit zejména úrazy, úmrtí blízkých, sebevraždy a vraždy. Cílem je zvyšování schopnosti učitelů pracovat se žáky, kteří se vyrovnávají s takovýmito situacemi. Je třeba, aby učitelé byli informováni o možných reakcích žáků na krizové situace, zejména v kontextu strachu a obav z budoucnosti, snížení prospěchu a zhoršení chování, spánkových obtíží, sklonnů k výbuchům zlosti, až po výskyt depresí, drogových závislostí, hrubého chování nebo sebevražedných sklonnů. Školy pak mohou s větší pravděpodobností úspěšně identifikovat rizikové žáky ve skupině, periodicky monitorovat jejich chování a získávat pro ně psychologickou asistenci ve spolupráci se zákonnými zástupci.

Tak, jak se do systému budou zapojovat školní psychologové/speciální pedagogové, bude současně možné snižovat na velkých školách počet hodin věnovaných práci výchovných poradců. Předpokládá se, že na těchto školách školní psychologové/speciální pedagogové postupně převzou i některé z úkolů, které zde nyní výchovní poradci zajišťují v závislosti na velikosti úvazku.

Pro poskytování poradenských služeb ve školách již byly vytvořeny metodické materiály, byla stanovena pravidla pro přijímání a zpracovávání zakázek pro školní psychology i speciální pedagogy. Poskytování poradenských služeb ve škole je zapracováno do vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, která je jedním z prováděcích předpisů k novému školskému zákonu.

Náplně práce výchovných-kariérových poradců, školních metodiků prevence, školních psychologů a školních speciálních pedagogů jsou zpracovány v následující kapitole tohoto materiálu („Standardní činnosti poradenských pracovníků školy“), stejně tak i poradenské činnosti třídních učitelů a metodiků pro přípravu školních vzdělávacích programů, kteří budou upravovat také podmínky pro práci s nadanými žáky. Náplň práce učitelů vzdělávací oblasti Člověk a svět práce (Výchova k volbě povolání na ZŠ a Úvod do světa práce na SŠ) je zpracována v souladu s příslušnými metodickými pokyny¹.

2.2 Pracovníci poskytující poradenské služby

Velikost školy ovlivňuje rozsah poskytovaných služeb. Předpokládá se, že prostředí malých nebo malotřídních škol obvykle umožňuje včasné odhalení možného problému žáka, i v těchto případech je však součinnost s odborníky – psychology a speciálními pedagogy – důležitá a často nezbytná.

Podle obsahu činnosti pedagogických pracovníků školy, kteří poskytují poradenské služby a s nimi spjatou informační a metodickou podporu učitelům, žákům a jejich rodičům lze rozlišit:

a) poradenské pracovníky školy

- výchovný-kariérový poradce
- školní metodik prevence

¹ Metodický pokyn čj. 19458/2001-22 k zařazení vzdělávací oblasti Výchova k volbě povolání do vzdělávacích programů pro základní vzdělávání a Metodický pokyn čj. 22067/2000-2 k zařazení učiva Úvodu do světa práce do vzdělávacích programů středních škol

- školní psycholog/školní speciální pedagog

b) pracovníky, kteří se podílejí na poradenských službách, a vytvářejí konzultační tým pro poskytování služeb ve škole (viz. §7 vyhlášky č.72/2005 Sb.)

- třídní učitel
- učitel-metodik pro přípravu školního vzdělávacího programu (úprava učiva pro nadané žáky)
- učitel(é) vzdělávací oblasti Výchova k volbě povolání (ZŠ) a Úvodu do světa práce (SŠ)
- případně další pedagogové, zejména učitelé výchov

2.3. Modely poradenských služeb ve škole

Jsou navrženy dva základní modely poskytování poradenských služeb ve škole. Tyto modely by měly umožňovat programovou spolupráci učitelů, kteří se ve školách budou podílet na realizaci školního programu (strategie) pedagogicko-psychologického poradenství popsaného v kapitole 2.4.

A. Varianta základní .

Činnosti zajišťují :

- výchovný poradce
- školní metodik prevence
- třídní učitelé
- učitelé výchov (občanské výchovy, rodinné výchovy, výchovy k volbě povolání na ZŠ a úvodu do světa práce na SŠ)
- učitel-metodik pro přípravu školních vzdělávacích programů (úprava vzdělávání nadaných)

B. Varianta rozšířená

Činnosti zajišťují stejní učitelé jako v základní variantě, jejich činnosti jsou ale doplněny činnostmi:

- školního psychologa
- školního speciálního pedagoga

Ředitel školy si může zvolit, zda pro školu bude potřebovat školního speciálního pedagoga nebo školního psychologa, případně oba tyto odborníky na zkrácený úvazek.

Pro malotřídní školy v obcích, které jsou sdruženy pod jednou pověřenou obcí, by mohl být jeden společný školní psycholog nebo školní speciální pedagog (návrh ředitele M. Novotného, ZŠ Nemyčeves).

Ze závěrů výzkumného šetření IPPP ČR z r. 2001 „Metodika práce školních psychologů“ (jeho vybrané části jsou zařazeny v příloze č.1 tohoto materiálu) realizovaného kvalitativním šetřením mezi stávajícími školními psychology a jejich řediteli vyplynulo, že **minimální pracovní úvazek školního psychologa by neměl klesnout pod 0,5**, protože pak se mění charakter jeho práce a stává se pouhým konzultantem. Toto zjištění potvrzují i výzkumná šetření v zahraničí např. Cunnighamová, Oakland (1999) Modely vývoje školní psychologie.

2.4 Školní program (strategie) pedagogicko-psychologického poradenství

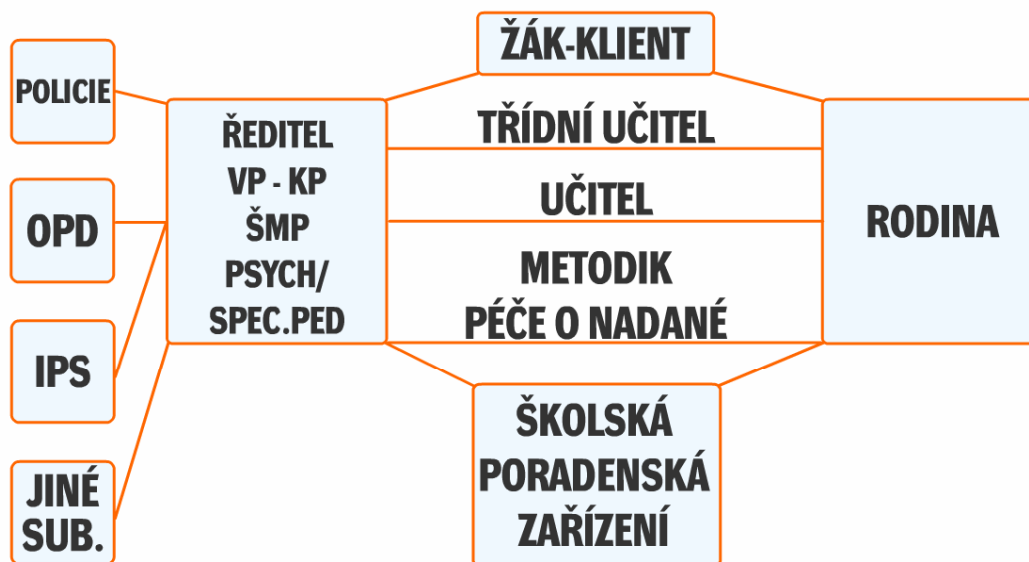
Školní program (strategii) pedagogicko-psychologického poradenství zpracovává a každoročně aktualizuje tým poradenských pracovníků školy, konzultuje jej s pracovníky vytvářející konzultační tým pro poskytování poradenských služeb ve škole a poté předkládá ke schválení řediteli školy.

Školní program (strategie) pedagogicko-psychologického poradenství naplňuje především následující cíle:

- pracovat se všemi subjekty školy a vytvořit tak širokou základnu primární prevence školní neúspěšnosti a sociálně nežádoucích jevů,
- sledovat účinnost preventivních programů aplikovaných školou a vytvořit metodické zázemí pro jejich vytváření a realizaci,
- zavést do školství novou koncepci kariérového poradenství,
- připravit podmínky a rozšířit možnosti integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných,
- vybudovat příznivé sociální klima pro integraci kulturních odlišností a přijímání sociálních odlišností na škole
- posílit průběžnou a dlouhodobou péči o žáky s neprospěchem a vytvořit předpoklady pro jeho snižování,
- prohloubit včasnou intervenci při aktuálních problémech u jednotlivých žáků a třídních kolektivů,
- poskytovat metodickou podporu učitelům při aplikaci psychologických a speciálně pedagogických aspektů vzdělávání do školních vzdělávacích programů,
- prohloubit a zlepšit spolupráci a komunikaci mezi školou a rodiči,
- integrovat poradenské služby poskytované školou se službami specializovaných poradenských zařízení, zejm. PPP, SPC, SVP a IPS úřadů práce.

2.5 Schéma poskytování poradenských služeb ve škole

PORADENSKÉ SLUŽBY VE ŠKOLE

- **KONTINUITA PRÁCE S MOTIVY A VÝBĚREM**
- **PŘÍSTUPNOST SLUŽBY PRO VŠECHNY ŽÁKY**
- **RESPEKTOVÁNÍ INDIVIDUÁLNÍ VOLBY**
- **KOREKCE ROZHODOVACÍHO PROCESU VE VAZBĚ NA POTŘEBY SPOLEČNOSTI**
- **ROLE DALŠÍCH PORADENSKÝCH ZAŘÍZENÍ**

3. Standardní činnosti poradenských pracovníků školy

Standardní činnosti poradenských pracovníků školy zahrnují služby, které jsou poskytovány žákům, jejich zákonným zástupcům a pedagogickým pracovníkům. Podmínkou pro poskytnutí školní poradenské služby nezletilému žákovi je souhlas jeho zákonných zástupců. Souhlasu zákonného zástupce není třeba v případech, kdy je ohroženo duševní nebo tělesné zdraví žáka nebo osob v jeho okolí a v případech, kdy soud požádá o psychologické vyšetření žáka.

3.1 Výchovný-kariérový poradce

Výchovný-kariérový poradce vykonává činnosti poradenské, činnosti informační a činnosti metodické. O těchto činnostech vede písemnou dokumentaci.

Poradenské činnosti:

- 1) Kariérové poradenství a poradenská pomoc při rozhodování o další vzdělávací a profesní dráze žáků, tj. zejména:
 - a) koordinace mezi hlavními oblastmi kariérového poradenství - kariérovým vzděláváním a diagnosticko-poradenskými činnostmi zaměřenými k volbě vzdělávací dráhy žáka,
 - b) základní skupinová šetření k volbě povolání, administraci, zpracování a interpretaci zájmových dotazníků v rámci vlastní odborné kompetence a analýzy preferencí v oblasti volby povolání žáků,
 - c) individuální šetření k volbě povolání a individuální poradenství v této oblasti (ve spolupráci s třídním učitelem),
 - d) poradenství zákonným zástupcům s ohledem na očekávání a předpoklady žáků (ve spolupráci s třídním učitelem),
 - e) spolupráce se školskými poradenskými zařízeními (pedagogicko-psychologická poradna, speciálně pedagogické centrum a středisko výchovné péče) při zajišťování poradenských služeb přesahujících kompetence školy,
 - f) zajišťování skupinových návštěv žáků školy v informačních poradenských střediscích úřadů práce a poskytování informací žákům a rodičům o možnosti individuálního využití informačních služeb těchto středisek.
- 2) Vyhledávání a orientační šetření žáků, jejichž vývoj a vzdělávání vyžadují zvláštní pozornost a příprava návrhů na další péči o tyto žáky.
- 3) Zajišťování nebo zprostředkování diagnostiky speciálních vzdělávacích potřeb (vstupní a průběžné) a intervenčních činností pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
- 4) Příprava podmínek pro integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole, koordinace poskytování poradenských služeb těmto žákům školou a školskými poradenskými zařízeními a koordinace vzdělávacích opatření (včetně zvláštního režimu přijímacích zkoušek a maturit) u těchto žáků.
- 5) Poskytování služeb kariérového poradenství žákům/cizincům se zřetelem k jejich speciálním potřebám.

Metodické a informační činnosti

- 1) Zprostředkování nových metod pedagogické diagnostiky a intervence.

- 2) Metodická pomoc pedagogickým pracovníkům školy v otázkách kariérového rozhodování žáků, integrace, individuálních vzdělávacích plánů, práce s nadanými žáky apod.
- 3) Předávání odborných informací z oblasti kariérového poradenství a péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami pedagogickým pracovníkům školy.
- 2
- 4) Poskytování informací o činnosti poradenských pracovníků školy, o specializovaných školských a dalších poradenských zařízeních v regionu, o jejich zaměření, kompetencích a o možnostech využívání jejich služeb žákům a jejich zákonným zástupcům.
- 5) Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení a jejich zajištění v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů.
- 6) Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti výchovného poradce, navržená a realizovaná opatření.

3.2 Školní metodik prevence

Školní metodik prevence vykonává činnosti metodické, koordinační, informační a poradenské. O těchto činnostech vede písemnou dokumentaci.

Metodické a koordinační činnosti

- 1) Koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy.
- 2) Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších sociálně patologických jevů.
- 3) Metodické vedení činnosti učitelů školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů (vyhledávání problémových projevů chování, preventivní práce s třídními kolektivy apod.).
- 4) Koordinace vzdělávání pedagogů školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
- 5) Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců; prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasismu, xenofobie a dalších jevů, které souvisí s otázkou přijímání kulturní a etnické odlišnosti.
- 6) Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence sociálně patologických jevů, s metodikem preventivních aktivit v pedagogicko-psychologické poradně a s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími zařízeními a institucemi), které působí v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
- 7) Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu sociálně patologických jevů.
- 8) Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence sociálně patologických jevů a zajištění těchto zpráv a informací v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů.

² Část 3.1, 3.2 a 3.3 je citací z přílohy č.3 k vyhlášce č.72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

- 9) Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.

Informační činnosti

- 1) Zajišťování a předávání odborných informací o problematice sociálně patologických jevů, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogům školy.
- 2) Prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností.
- 3) Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence sociálně patologických jevů (orgány státní správy a samosprávy, střediska výchovné péče, pedagogicko-psychologické poradny, zdravotnická zařízení, policie, orgány sociální péče, nestátní organizace působící v oblasti prevence, centra krizové intervence a další zařízení, instituce, organizace i jednotliví odborníci).

Poradenské činnosti

- 1) Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy sociálně nežádoucího chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli).
- 2) Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje sociálně patologických jevů u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj sociálně patologických jevů ve škole.
- 3) Příprava podmínek pro integraci žáků s poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

3

3.3 Školní psycholog

Školní psycholog vykonává činnosti konzultační, poradenské, diagnostické, metodické a informační, pracuje se žáky, pedagogy i rodiči. Dokumentaci o svých činnostech vede v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů a etickým kodexem školního psychologa (viz příloha č.3). Školní psycholog spolupracuje se specializovanými školskými a dalšími poradenskými zařízeními, zejm. pedagogicko-psychologickými poradnami, dále se zařízeními a institucemi zdravotnickými a sociálními, s orgány státními i nestátními, s organizacemi péče o děti a mládež apod.

Diagnostika, depistáž

- 1) Spolupráce při zápisu do 1. ročníku základní školy.
- 2) Depistáž specifických poruch učení v základních a středních školách.
- 3) Diagnostika při výukových a výchovných problémech žáků.
- 4) Depistáž a diagnostika nadaných dětí.
- 5) Zjišťování sociálního klimatu ve třídě.
- 6) Screening, ankety, dotazníky ve škole na zakázku vedení školy.

Konzultační, poradenské a intervenční práce

- 1) Péče o integrované žáky (pomoc při sestavování individuálního programu, vedení).
 - 2) Individuální případová práce se žáky v osobních problémech (konzultace, vedení...).
 - 3) Krizová intervence a zpracování krize pro žáky, učitele a zákonné zástupce.
 - 4) Prevence školního neúspěchu žáků (náprava, vedení, apod.).
-

- 5) Kariérové poradenství u žáků.
- 6) Techniky a hygiena učení (pro žáky).
- 7) Skupinová a komunitní práce s žáky.
- 8) Koordinace preventivní práce ve třídě, programů pro třídy apod.
- 9) Podpora spolupráce třídy a třídního učitele.
- 10) Individuální konzultace pro učitele v oblasti výchovy a vzdělávání.
- 11) Konzultace se zákonnými zástupci při výukových a výchovných problémech dětí.
- 12) Pomoc při řešení multikulturní problematiky ve školním prostředí.

Metodická práce a vzdělávací činnost

- 1) Participace na přípravě programu zápisu do 1. ročníku základní školy.
- 2) Metodická pomoc třídním učitelům.
- 3) Pracovní semináře pro učitele (konzultace a metodické vedení).
- 4) Účast na pracovních poradách školy.
- 5) Koordinace poradenských služeb poskytovaných ve škole (výchovný poradce, školní metodik prevence, třídní učitelé, ředitel).
- 6) Koordinace poradenských služeb mimo školu a spolupráce se školskými poradenskými zařízeními, zdravotnickými a dalšími zařízeními.
- 7) Metodické intervence z psychodidaktiky pro učitele, včetně podpory při tvorbě školního vzdělávacího programu.
- 8) Besedy a osvěta (zákonným zástupcům).
- 9) Dokumentace případů a její zajištění v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů; administrativa.
- 10) Prezentační a informační činnost.
- 11) Participace na přípravě přijímacího řízení na střední školy.

3.4 Školní speciální pedagog

Školní speciální pedagog vykonává činnosti zaměřené na odbornou podporu integrovaných žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a všech ostatních žáků, kteří potřebují speciálně pedagogickou podporu a péči založenou na krátkodobých či dlouhodobých podpůrných opatřeních. O svých činnostech vede písemnou dokumentaci v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů.

Depistážní činnosti

Vyhledávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich zařazení do speciálně pedagogické péče.

Diagnostické a intervenční činnosti (péče o žáka/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami)

- 1) Diagnostika speciálních vzdělávacích potřeb žáka (shromažďování údajů o žákovi, včetně anamnézy osobní a rodinné), analýza získaných údajů a jejich vyhodnocení.
- 2) Vytyčení hlavních problémů žáka, stanovení individuálního plánu podpory v rámci školy a mimo ni (druh, rozsah, frekvenci, trvání intervenčních činností).
- 3) Realizace intervenčních činností, tj.
 - provádění, event. zajištění krátkodobé i dlouhodobé individuální práce se žákem (speciálně pedagogické vzdělávací činnosti, činnosti reedukační, kompenzační, stimulační),
 - provádění, event. zajištění speciálně pedagogické vzdělávací činnosti, činností reedukačních, kompenzačních, stimulačních se skupinou žáků,

- participace na vytvoření individuálního vzdělávacího plánu (v kooperaci s třídním učitelem, učitelem odborného předmětu, s vedením školy, se zákonnými zástupci žáka, se žákem a s ostatními partnery podpůrného týmu uvnitř i vně školy),
- průběžné vyhodnocování účinnosti navržených opatření, dle potřeby navržení a realizace úprav,
- úpravy školního prostředí, zajištění speciálních pomůcek a didaktických materiálů;
- zabezpečení průběžné komunikace a kontaktů s rodinou žáka (se zákonným zástupcem),
- speciálně pedagogické poradenské intervence a služby pro žáky, zákonné zástupce a pedagogy školy,
- participace na kariérovém poradenství – volba vzdělávací cesty žáka - individuální provázení žáka,
- konzultace s pracovníky specializovaných poradenských a dalších pracovišť.

Metodické a koordinační činnosti

- 1) Příprava a průběžná úprava podmínek pro integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole – koordinace speciálně pedagogických poradenských služeb na škole.
- 2) Kooperace se školskými poradenskými zařízeními a s dalšími institucemi a odbornými pracovníky ve prospěch žáka se speciálními vzdělávacími potřebami.
- 3) Participace na vytváření vzdělávacích plánů a programů školy s cílem rozšíření služeb a zkvalitnění péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
- 4) Metodické činnosti pro pedagogy školy – specifika výuky a možnosti žáků dle druhu a stupně zdravotního postižení, návrhy metod a forem práce se žáky – jejich zavádění do výuky, instruktáže využívání speciálních pomůcek a didaktických materiálů.
- 5) Koordinace a metodické vedení pedagogických asistentů ve škole.
- 6) Dokumentace případů a její zajištění v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů; administrativa.

4. Doporučované standardní činnosti pedagogů, kteří se podílejí na poradenských službách školy

4.1 Třídní učitel

- Motivuje vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, a dbá na jejich spravedlivé dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě); podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky třídy.
- Zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a je garantem spolupráce školy s rodiči žáků třídy.
- Získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštностech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí.
- Spolupracuje s výchovným – kariérovým poradcem při poskytování poradenských služeb týkajících se rozhodování o další vzdělávací a profesní dráze žáků třídy.
- Spolupracuje se školním metodikem prevence na depistáži varovných signálů, podílí se na realizaci minimálního preventivního programu, diagnostikuje vztahy ve třídě.
- Spolupracuje se školním psychologem / speciálním pedagogem při aktivitách zaměřených na prevenci školního neprospěchu žáků třídy (náprava, vedení apod.), při

vytváření podmínek pro integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve třídě a podle pokynů ředitele i v dalších oblastech vzdělávací a poradenské práce s žáky třídy.

4.2 Učitel(é) vzdělávací oblasti Výchova k volbě povolání (ZŠ) a Úvodu do světa práce (SŠ)

- Motivuje žáky k odpovědnosti za vlastní životní dráhu a k uvědomění si významu vzdělání pro život.
- Podporuje sebepoznávání a konstruktivní zvažování profesních možností žáků.
- 4
- Vede žáky k uvědomování dynamiky současných ekonomických a technologických změn ve světě a s nimi souvisejícího významu profesní mobility, rekvalifikací, celoživotního učení.
- Pomáhá žákům orientovat se ve světě práce a vzdělávacích příležitostech a vytvářet si představu o nabídce profesních a vzdělávacích možností, učí je nahlížet na složitost jednotlivých profesí v porovnání s vlastními možnostmi a předpoklady.
- Seznamuje žáky s možnostmi podpory státu ve sféře zaměstnanosti a v poradenských a zprostředkovatelských službách.

Na střední škole dále:

- Poskytuje žákům základní orientaci v nejdůležitějších otázkách pracovního práva a soukromého podnikání.
- Seznamuje žáky s trendy trhu práce, s jeho vývojem v daném regionu a možnostmi uplatnění v jednotlivých oborech, pomáhá jim získat představu o realitě pracovní pozice absolventa po nástupu do zaměstnání, vede je k osvojování dovedností v oblasti sebeprezentace na trhu práce.

4.3 Učitel-metodik pro přípravu školního vzdělávacího programu

Učitelé, kteří budou připravováni na tvorbu ŠVZP se budou současně podílet na úpravách učiva pro mimořádně nadané žáky v souladu s § 17 školského zákona a v s vyhláškou č. 73/ 2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Současně se předpokládá participace těchto odborníků na úpravách učiva i u žáků s dalšími speciálními vzdělávacími potřebami, zejména pak při přípravě individuálního vzdělávacího plánu v souladu s §16, §18 zákona č.561 /2004 Sb., o předškolním, základním, středním , vyšším odborném a jiném vzdělávání.

Zejména vyhláška specifikuje úlohu učitelů-metodiků a výchovných poradců v přípravě individuálního vzdělávacího plánu a následného vedení žáka ve škole. Předpokládá se, že tento učitel ve spolupráci se školským poradenským zařízením nebo školním psychologem/školním speciálním pedagogem zejména:

- Provádí screening a evidenci nadaných dětí ve škole, vede přehled nominací.
 - Koordinuje úpravy vzdělávání nadaných žáků ve škole.
 - Metodicky vede učitele školy při vzdělávání nadaných žáků (metody obohacování a prohlubování učiva, metody vnitřní diferenciací)
 - Spolupracuje se SŠ, VOŠ a VŠ s cílem zajišťovat výuku předmětů, které jsou oblastí zájmu nadaných žáků, na úrovni vyššího stupně
-

- Spolupracuje se školním psychologem v oblasti nadání formou pravidelných konzultací
- Pravidelně sleduje nové trendy v oblasti vzdělávání nadaných a poskytuje informace o těchto trendech ostatním pedagogickým pracovníkům.
- Informuje pedagogické pracovníky školy o vzdělávacích akcích na téma vzdělávání nadaných žáků, případně tyto akce sám organizuje; získává a poskytuje informace o aktivitách různých sdružení zaměřujících se na práci s nadanými, o mimoškolních akcích pro nadané děti (letní tábory, nejrůznější kroužky...) apod
- Zajišťuje prezentaci výsledků práce nadaných žáků školy.

5. Kvalifikační standardy poradenských pracovníků školy

Kvalifikační standardy poradenských pracovníků školy jsou specifikovány zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

6. Podmínky pro poskytování poradenských služeb ve škole

Dále uvedené provozní podmínky jsou nezbytné pro plnění poradenských úkolů školy, tj. pro výkon standardních činností školních poradenských pracovníků. Předpokládáme, že tyto podmínky budou jednotlivými školami rozpracovávány podle zvoleného modelu poskytování poradenských služeb ve škole, podle sídla a velikosti školy, podle počtu žáků a dalších konkrétních podmínek. Vybraná pravidla pro poskytování poradenských služeb ve škole by se mohla stát součástí školního řádu a školního vzdělávacího programu.

6.1 Prostory a vybavení

Škola by měla zajistit prostorové podmínky pro poskytování poradenských služeb tak, aby nedocházelo ke kolizi se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, protože výchovní poradci, školní metodici prevence a zejména pak školní psychologové a školní speciální pedagogové pracují nejen s daty charakteru – důvěrná, ale také s daty citlivými. Pro práci s těmito daty jsou stanovena pravidla výše jmenovaným zákonem. Dále je třeba, aby prostory vyhovovaly platným obecně závazným hygienickým a požárním normám⁵.

Tyto prostory jsou vybaveny nástroji (např. diagnostickými testy) a pomůckami nezbytnými pro poskytování standardních činností vymezených v kapitole 3 tohoto materiálu a zařízením, které vytváří důstojné prostředí pro konzultace poradenského pracovníka s žáky a jejich rodiči a umožňuje vedení dokumentace a evidence o žácích v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.

6.2 Časová dostupnost služeb

Každý z poradenských pracovníků školy má pevně stanoveny konzultační hodiny pro žáky, konzultační hodiny pro učitele a konzultační hodiny pro rodiče. Ve svých konzultačních hodinách je poradenský pracovník pro uvedenou cílovou skupinu dostupný v prostorách, které

⁵ Např. zák. č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zák. č. 133/1985, o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů a další

jsou vyhrazeny pro poskytování poradenských služeb. Denní doba poskytování poradenské služby se řídí charakterem této služby a potřebami žáků, rodičů a učitelů

6.3 Informovanost o službách

Škola zpracovává soubor informací o poradenských službách, které poskytuje žákům a jejich rodičům. Přehled o poskytovaných službách ve škole je veřejně přístupný na nástěnce v budově školy, na webových stránkách školy apod. a zahrnuje zejména:

- umístění prostor pro poskytování poradenských služeb v budově školy,
- jména a funkce poradenských pracovníků školy a kontakt na tyto pracovníky,
- základní informace o službách, které poskytují jednotliví poradenští pracovníci školy,
- konzultační hodiny poradenských pracovníků školy.

O poskytování poradenských služeb informuje škola ve svých výročních zprávách.

6.4. Práce s informacemi a s důvěrnými daty

Informace a důvěrná data o žácích a jejich rodičích, která se poradenští pracovníci školy dozvědí v souvislosti s výkonem své poradenské činnosti, jsou ochraňována v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Způsob realizace pravidel pro ochranu informací a důvěrných dat v dokumentaci poradenských pracovníků školy vyplývajících z uvedeného zákona je konkretizován ve školním programu pedagogicko-psychologického poradenství.

6.5. Převod dokumentace a nástrojového vybavení

V případě, že škola ukončí pracovní smlouvu s psychologem nebo speciálním pedagogem, je třeba zajistit předání dokumentace a nástrojového vybavení novému odborníkovi nebo případné převedení dokumentace příslušnému školskému poradenskému zařízení v souladu se zákonem č. 101/2000Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů